

בעניין:

המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר – ע"ר

ע"י ב"כ עוה"ד ליאורה בכור (מ"ר 50217) ו/או נועה דיאמונד (מ"ר 54665) ו/או אלעד כהנא (מ"ר 49009) ו/או עידו בלום (מ"ר 44538) ו/או חוה מטרס-עירון (מ"ר 35174) ו/או סיגי בן-ארי (מ"ר 37566) ו/או דניאל שנהר (מ"ר 41065) ו/או נמרוד אביגאל (מ"ר 51583) מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל: 02-6283555; פקס: 02-6276317

העותרת

- נ ג ד -

1. שר הפנים

2. הממונה על חוק חופש המידע במשרד הפנים

באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים
רח' מח"ל 7, ירושלים
טל: 02-5419555; פקס: 02-5419581

המשיבים

עתירה מינהלית

מוגשת בזאת עתירה לפי סעיף 17 לחוק חופש המידע, התשנ"ח-1998 (להלן: **חוק חופש המידע** או **החוק**). בית המשפט הנכבד מתבקש לחייב את המשיבים להשיב לבקשה, שעניינה קבלת מידע בדבר שלילת מעמד התושבות מתושבי קבע בירושלים המזרחית, בשנת 2009 (להלן: **הבקשה**).
הבקשה מצורפת לעתירה זו כנספח **ע/1**.

הבקשה בגינה מוגשת העתירה היא בקשה על פי חוק חופש המידע, שהופנתה למשיבים עוד ביום 28.3.2010, על אף שחלפה מאז שנה בקירוב, הבקשה טרם נענתה, תוך הפרה בוטה של החוק.

יצוין כבר עתה, כי העותרת הגישה עתירה זהה עוד ביום 2.9.2010 (עת"ם (י-ם) 4810-09-10). ביום 2.12.2010, במסגרת דיון בפני כבוד השופט ד"ר יגאל מרזל, נאלצה העותרת למחוק את העתירה הנ"ל, תוך שמירה על זכויותיה וטענותיה וזאת בעקבות הערותיו על ידי בית המשפט הנכבד. כעת – בשים לב להערותיו של בית המשפט הנכבד בעניין – שבה העותרת ומגישה את העתירה דנן.

התשתית העובדתית

הצדדים

1. העותרת (להלן גם: **המוקד להגנת הפרט או המוקד**) היא עמותה ללא מטרת רווח, הפועלת לקידום זכויות האדם של תושבי השטחים וירושלים המזרחית. המוקד להגנת הפרט הוקם בשנת 1988, על רקע אירועי האינתיפאדה הראשונה ומאז ועד היום טיפל בעשרות אלפי פניות, באמצעות פניות לרשויות המדינה ובאמצעות פעילות משפטית, הן בייצוג אחרים והן כעותר ציבורי. כמו כן עוסק המוקד בהוצאת דוחות תקופתיים ודוחות נושא כחלק ממטרותיו הציבוריות, ורצונו לממש את העיקרון הדמוקרטי של זכות הציבור לדעת.
2. בין היתר, מסייע המוקד לתושבי ירושלים המזרחית להיאבק במגוון של הפרות זכויות אדם הנוגעות למעמדם האזרחי ולזכותם לחיי משפחה. המוקד מטפל, בהקשר זה, בתושבי ירושלים המזרחית שמעמדם נשלל; בבקשות לאיחוד משפחות, שמגישים תושבי ירושלים המזרחית עבור בני זוגם; בבקשות לרישום ילדיהם של אותם תושבים; ובעניינם של חסרי מעמד המתגוררים בעיר.
3. ברבים מהמקרים, שלובים בעתירות הפרטניות של אותם תושבים גם עניינים בעלי מימד עקרוני. עניינים שיש בהם כדי להשפיע בצורה רחבה על סוגיית מעמדם של תושבי ירושלים המזרחית. כך היה למשל, בעניין אשר בגינו הוגש בג"ץ 2227/98 **המוקד להגנת הפרט נ' שר הפנים**. באותו מקרה עתר המוקד לבג"ץ, עם ארגוני זכויות אדם אחרים וכן תושבים שמעמדם נשלל, בגין מדיניותו של משרד הפנים. במהלך התנהלותה של אותה עתירה, הגיש במרץ 2000 שר הפנים דאז, נתן שרנסקי, תצהיר לבג"ץ, אשר "ריכך", בצורה מסוימת, את מדיניות שלילת התושבות. בהתאם לאמור בתצהיר, מי מאותם תושבים שתושבותו נשללה, יוכל לרכוש מחדש את מעמדו, אם עמד בתנאים מסוימים. כמו כן, התחייב משרד הפנים שלא לשלול את תושבותו של אדם ששהה מחוץ לישראל למעלה משבע שנים – אם אותו אדם עמד בתנאים מסוימים.
4. המוקד מגיש גם עתירות שעניינן קבלת מידע מהרשויות. כך למשל, הגיש המוקד עתירה שעניינה קבלת נהלי המשיבים באשר למניעת יציאתם של תושבי ירושלים המזרחית לחו"ל דרך גשר אלנבי. עת"ם (י-ם) 750/05 **המוקד להגנת הפרט נ' שר הפנים** (עתירה לפי חוק חופש המידע). בעקבות הגשת העתירה, העבירו המשיבים עותק מהנהלים למוקד. כך היה גם לאחרונה, כאשר המוקד עתר, עם ארגוני זכויות אדם נוספים, לקבלת הקובץ השלם של נהלי מינהל האוכלוסין, לאפשר לעותרים לעיין בו, ולפרסם את כל נהליו של מינהל האוכלוסין באתר האינטרנט של משרד הפנים. בעתירה זו ניתן פסק דין, אשר קיבל את העתירה במלואה. עת"ם (י-ם) 530/07 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' משרד הפנים**, תק-מח 10803, (4)2007.

5. כאמור, מפרסם המוקד להגנת הפרט גם דוחות בנושאים שונים. באשר למעמדם האזרחי של תושבים בירושלים המזרחית, פרסם המוקד בין השנים 1997-2004 שלושה דוחות: **הטרנספר השקט - שלילת מעמד התושבות מפלסטינים במזרח ירושלים**; **הטרנספר השקט נמשך - שלילת מעמד התושבות וזכויות סוציאליות מתושבי מזרח ירושלים**; **משפחות אסורות - איחוד משפחות ורישום ילדים במזרח ירושלים**.

את הדוחות ניתן למצוא באתר המוקד להגנת הפרט: <http://www.hamoked.org.il>.

6. המשיבים הם האחראים על פי סעיף 3 לחוק חופש המידע למתן מענה לפנייות שהופנו על פי החוק למשרד הפנים.

עניינה של הבקשה

7. עניינה של עתירה זו, כאמור, בקבלת נתונים בדבר שלילת מעמד התושבות מתושבים בירושלים המזרחית בשנת 2009.

8. בפנייתה של העותרת, נשוא עתירה זו, נתבקשו המשיבים לספק את המידע כדלקמן:

1. מכמה מתושבי ירושלים המזרחית נשלל מעמד התושבות בשנת 2009?

א. כמה מתוכם היו נשים?

ב. כמה מתוכם היו קטינים?

2. מה היו העילות לשלילת התושבות בשנת 2009? ביתר פירוט (בהתאם לסעיף 11א לתקנות הכניסה לישראל, התשל"ד-1974):

א. מכמה תושבים נשלל המעמד בשל שהייה מחוץ לישראל משך שבע שנים לפחות? מתוכם, כמה היו קטינים?

ב. מכמה תושבים נשלל המעמד בשל קבלת רישיון לישיבת קבע במדינה זרה? מתוכם, כמה היו קטינים?

ג. מכמה תושבים נשלל המעמד בשל קבלת אזרחות במדינה זרה? מתוכם, כמה היו קטינים?

אם לא ניתן לספק פילוח לשאלות הנ"ל, ביקשה העותרת לקבל הסבר לכך.

3. מכמה תושבים נשלל המעמד **רק בשל עילה אחת** מהעילות שלהלן ומהי אותה סיבה.

4. מכמה תושבים נשלל המעמד **בשל יותר מגורם אחד** ומהם אותם גורמים?

5. באשר לשלילת מעמד בשל שהייה מחוץ לישראל משך שבע שנים לפחות:

א. האם נשלל המעמד בשל שהייה בחו"ל מעל שבע שנים גם ממי שבמהלך שהייה בחו"ל חזר לביקורים בארץ, במסגרת תוקפם של תעודת המעבר או כרטיס היוצא שלו?

- ב. האם, מבחינת המשיבים, שהייה מחוץ לישראל מעל שבע שנים ברצף היא מקרה בו התושב כלל לא נכנס לישראל במהלך אותן שנים? במילים אחרות, האם כניסה לישראל, ולו לזמן מועט, קוטעת את מניין שבע השנים? אם התשובה לשאלה אחרונה זו היא בשלילה – איזה פרק זמן של שהייה בישראל קוטע את מניין שבע השנים?
- ג. באשר להליך שלילת התושבות:
- ד. האם הודעת משרד הפנים, למי שתושבותו 'פקעה' לכאורה, מהווה הודעה סופית על ההחלטה לשלול את מעמדו, או שמא מדובר בהודעה על כוונה לשלול את המעמד? לכמה אנשים נשלחה הודעה? נבקש לקבל לידינו דוגמא של ההודעה שנשלחה.
- ה. אם מדובר בהודעה על כוונה לשלול את התושבות, האם נמסר לאותו תושב המידע כי יש באפשרותו להגיש ערר על ההחלטה?
- ו. האם באותה הודעה נמסר לאותו תושב המידע על העילה או העילות לשלילת התושבות, על פי תקנות הכניסה לישראל? לכמה אנשים נמסרה הודעה כזו?
- ז. האם המשיבים מספקים לתושב מידע מעבר לכך, כגון כיצד הגיעו למסקנה כי יש לשלול תושבותו?
- ח. מקרב התושבים שהוחלט לשלול את מעמדם בשנת 2009 (דהיינו, הנתון המתבקש בסעיף 1 לעיל): כמה אנשים פנו למשרד הפנים בעקבות ההודעה לשלול את מעמדם וערערו על ההחלטה?
- ט. מקרב התושבים שהוחלט לשלול את מעמדם בשנת 2009 (דהיינו, הנתון המתבקש בסעיף 8.1 לעיל): לכמה אנשים נערך שימוע בעל פה בלשכת משרד הפנים? האם השימוע בעל פה נערך קודם למתן ההודעה, או לאחריו? (זאת, בין אם מדובר בהחלטה סופית, ובין אם מדובר בהחלטה על כוונה לשלול תושבות).
- י. באשר למי שלא נערך לו שימוע: מהן הסיבות לכך? העותרת ביקשה לדעת מדוע לא נערך שימוע בכל מקרה ומקרה.
- יא. האם לאחר עריכת השימוע מתקבלת החלטה, עליה ניתן לערער?
- יב. בכמה מקרים, בעקבות השימוע, התהפכה ההחלטה? בכמה מקרים בהם, בעקבות הערר, התהפכה ההחלטה? בכמה מקרים, בעקבות עתירה שהוגשה לבית המשפט, התהפכה ההחלטה?
- יג. על פי הנוהל של משרד הפנים: מהו התאריך המתעדכן במרשם האוכלוסין כתאריך בו נשלל המעמד (התאריך בו נתקבל המידע בעטיו הוחלט לשלול את התושבות? התאריך בו הודיע משרד הפנים לתושב על הכוונה לשלול את מעמדו? התאריך בו התקבלה ההחלטה הסופית לשלול את המעמד – דהיינו, לאחר שהוגש ערר או שניתנה ההזדמנות להגיש ערר)?

6. באשר להחזרת תושבות :

- א. לכמה מתושבי ירושלים הוחזר המעמד בשנת 2009? באיזו שנה נשלל המעמד לכל אחד מהם, ובאיזו שנה פנה כל אחד מאלה בבקשה להשבת מעמדו?
- ב. מה היו העילות להחזרת התושבות בכל אחד מהמקרים?
- ג. בכמה מתוך מקרים אלה הושב המעמד לאחר שימוע בעל פה במשרד הפנים?
- ד. בכמה מתוך מקרים אלה הושב המעמד לאחר ערר למשרד הפנים?
- ה. בכמה מתוך מקרים אלה הושב המעמד לאחר עתירה לבית המשפט?

7. מכמה מתושבי ירושלים המזרחית נשלל המעמד בשנת 2009 בעודם מחוץ לישראל?

8. כמה תושבים אשר נשלל מהם מעמדם ניסו לשוב לישראל וכניסתם לא הותרה בשל השליה?

9. מכמה תושבים נשלל המעמד בשנת 2009 כתוצאה ממגורים במרחב התפר (בין הגדר לקו הירוק)?

10. מכמה תושבים נשלל המעמד בשנת 2009 כתוצאה מהגירה לשטחים?

9. כידוע, הזכות לקבל מידע איננה תלויה בהוכחת עניינו של המבקש במידע (ראו סעיף 7 (א) לחוק וכן: עת"ם (י-ם) 717/02 הרב עו"ד אורי רגב נ' יד ושם, תק-מח 2002(3), 6893, עמ' 6896; זאב סגל, הזכות לדעת באור חוק חופש המידע, עמ' 221). עם זאת, ולמעלה מן הדרוש, נבקש לפרט מעט את החיוניות שבקבלת המידע האמור.

10. במידע המבוקש יש כדי לזרות אור על חוקיותו ותקינותו של הליך שלילת התושבות. כן יש במידע כדי להבהיר לתושבים מה עליהם לעשות כדי לשמור על מעמדם, או במילים אחרות – באילו סיטואציות יחדל משרד הפנים לראות בהם תושבי קבע. בנוסף, יש במידע המבוקש גם כדי לעמוד על היקף התופעה של שלילת התושבות בשנה הרלוונטית, דבר היכול להעיד על שינוי במדיניות של משרד הפנים. יצוין, כי בשנת 2008 נשלל מעמדם של 4,577 מתושבי ירושלים המזרחית - מספר שלילת תושבות המשתווה לכמחצית סך המקרים של שלילת התושבות בשנים שמאז 1967 ועד שנת 2007. קבלת מידע מדויק בעניין זה לגבי שנת 2009 עשויה לאפשר לעותרת להבין בין השאר האם בשנת 2009 נמשכה אותה מגמת עלייה משמעותית בהיקפי שלילת התושבות כבשנה שקדמה לה, או שמא באקט חד-פעמי עסקינן.

11. הנה כי כן, במידע המבוקש יש כדי לסייע בשמירה על זכויותיהם של תושבי ישראל, הן בפן המהותי והן בפן הפרוצדוראלי.

הרקע לעתירה

12. ביום 28.3.2010 הגישה העותרת בקשה על פי חוק חופש המידע, שעניינה קבלת מידע בדבר שלילת מעמד התושבות מתושבי קבע בירושלים המזרחית, בשנת 2009 (להלן: **הבקשה**).
13. מאחר שהבקשה לא זכתה למענה, הגישה העותרת ביום 2.9.2010 עתירה, לחייב את המשיבים להשיב לבקשה (להלן: **העתירה הראשונה**).
- העתק העתירה הראשונה (עת"ם (י-ם) 4810-09-10) מצ"ב, מסומן ע/2.
14. ביום 26.10.2010 הגישו המשיבים תגובה מקדמית לעתירה ובקשה לסילוק על הסף. המשיבים טענו, בין היתר, כי בקשת העותרת סורבה על ידי הממונה על חוק חופש המידע (להלן גם: **המשיבה 2** או **הגב' מלי דודיאן**) כבר ביום 3.5.2010.
- העתק התגובה המקדמית של המשיבים ובקשתם לסילוק על הסף (ללא נספחים) מצ"ב, מסומן ע/3.
15. ביום 11.11.2010 הגישה העותרת את תגובתה לתגובת המשיבים, ובה ביקשה מבית המשפט הנכבד לדחות את בקשת המשיבים לסילוק על הסף.
- העתק תגובת העותרת לתגובה המקדמית של המשיבים ולבקשה לסילוק על הסף (כולל נספחים) מצ"ב, מסומן ע/4.
16. העותרת טענה, בין היתר, כי אין כל עילה משפטית לדחות את העתירה בהעדר התייחסות עניינית לבקשתה. כמו כן טענה כי עד למועד תגובתה הנ"ל, לא הועבר לידי העותרת ולו נתון בודד מכלל מהנתונים שנדרשו במסגרת הבקשה. אף לא ניתנה תשובה לשאלה הבסיסית ביותר מבין שאלות העותרת: **מכמה מתושבי ירושלים נשלל מעמד התושבות בשנת 2009?**
17. העותרת הוסיפה, כי בקשה לדחייה על הסף ראויה להתקבל אך ורק אם דחתה הרשות הציבורית את הבקשה לפי הקריטריונים של סעיפים 8 ו-9 לחוק חופש המידע, התשנ"ח-1998 (להלן: **חוק חופש המידע** או **החוק**). הבקשה מעולם לא נדחתה על ידי הממונה על חוק חופש המידע, בוודאי לא במכתב הסירוב לכאורה מיום 3.5.2010.
18. לא זו בלבד שהבקשה לא נדחתה על ידי המשיבה 2, הגב' מלי דודיאן, אלא שבשיחות חוזרות ונשנות בין הח"מ לגב' מלי דודיאן, נמסר לח"מ, כי הבקשה עדיין בטיפולם של המשיבים.
19. ביום 2.12.2010 התקיים דיון בעתירה. למרות שב"כ המשיבים לא התייצב בשל שביתת הפרקליטות, דרש בית המשפט הנכבד לקיים דיון מהותי בעתירה. בית המשפט הנכבד ביקש, כי העותרת תענה לטענת המשיבים, כי הבקשה כבר סורבה ביום 3.5.2010.
- העתק פרוטוקול הדיון מצ"ב, מסומן ע/5.

20. בית המשפט הנכבד המליץ, כי לאור טענות המשיבים, העתירה תימחק ותוגש מחדש עם התייחסות מלאה לטענות המשיבים. העותרת אימצה המלצה זאת והסכימה למחיקת העתירה, תוך שמירה על זכויותיה וטענותיה.

העתק של פסק הדין מיום 2.12.2010 מצ"ב, מסומן ע/6.

21. אשר על כן, מוגשת היום עתירה חדשה בגין אי מענה לבקשת העותרת לקבלת נתונים בדבר שלילת מעמד התושבות מתושבים בירושלים המזרחית. כאמור, מדובר בבקשה מיום 28.3.2010, המבקשת נתונים לשנת 2009 בלבד.

22. על פי המלצת בית המשפט הנכבד, תתייחס העותרת לבקשותיה הקודמות בעניין שלילת מעמד התושבות מתושבי קבע בירושלים המזרחית – בקשות המתייחסות לשלילת תושבות בשנים 2005 עד 2008, יחד עם בקשה (אשר לא הוגשה לפי חוק חופש המידע) להזנת נתונים בעניין שלילת תושבות למערכת הממוחשבת של משרד הפנים. להלן יינתן פירוט נרחב של התפתחות הטיפול בכלל בקשותיה השונות של העותרת – הן על פי חוק חופש המידע והן בעניין דרישותיה ליעול המערכת הממוחשבת.

23. הפירוט יינתן לפי סדר כרונולוגי, החל ממועד הגשת הבקשה הראשונה בסדרה בשנת 2008 ועד למועד הגשת העתירה דנן ועד בכלל.

בקשת העותרת לקבלת נתונים לשנים 2005 עד 2007

24. ביום 11.2.2008 הגישה העותרת בקשה לפי חוק חופש המידע, לקבלת נתונים בדבר שלילת מעמד מתושבי ירושלים המזרחית בשנים 2006-2007.

העתק מכתב הבקשה מצ"ב, מסומן ע/7.

25. **בחלוף ארבעה חודשים** בהם שבה העותרת ופנתה למשיבים פעם אחר פעם ומענה ענייני לבקשתה אין, הגישה העותרת ביום 12.6.2008 עתירה – עת"ם (י-ם) 8476/08.

העתק עת"ם (י-ם) 8476/08 (ללא נספחים) מצ"ב, מסומן ע/8.

26. בעבור **תשעה חודשים ממועד הגשת הבקשה** ורק לאחר שהוגשה העתירה על פי חוק חופש המידע, נשלחה תשובה מטעם המשיבים ביום 3.11.2008 למשרדי העותרת.

העתק תשובת המשיבים מיום 3.11.2008 מצ"ב, מומסן ע/9.

27. הואיל ואף תשובה זו חסרה הייתה, ולא כללה תשובות למספר סעיפים מן הבקשה המקורית, פנתה העותרת ביום 13.11.2008 למשיבים בדרישה לספק תשובה מלאה לבקשה, כמו גם מענה לשאלות נוספות.

העתק פניית העותרת מיום 13.11.2008 מצ"ב, מסומן ע/10.

28. רק ביום 17.2.2009 התקבל מענה לדרישת העותרת מיום 13.11.2008.

העתק מענה המשיבים מיום 17.2.2009 מצ"ב, מסומן ע/11.

29. לגבי חלק משאלות העותרת, טענו המשיבים כי מענה לשאלות אלה "מחייב בדיקה פרטנית בכל תיק ותיק בלשכת מנהל האוכלוסין במזרח ירושלים בו נעשתה פקיעה. על פי חישוב שערכו פקידי לשכת מנהל האוכלוסין במזרח ירושלים דרושים כ-148.4 ימי עבודה של עובד אחד (לפי חישוב של 7 שעות עבודה ביום לעובד) לצורך מענה על פרטי הבקשה שבנדון". (ר' סעיף 2 למכתב המשיבים מיום 17.2.2009). לפי טענת המשיבים, "מדובר בהקצאת משאבים בלתי סבירה" לפי הוראות סעיף 8(1) ו-9(ב)(1) לחוק.

30. לאור עמדת המשיבים, אך תוך מחאה על דרך עריכת החישוב, נאלצה העותרת בסופו של יום לצמצם, משיקולים כלכליים, את היקף בקשתה ולשלם למשיבים עבור שעות העבודה שנדרשו להם, על מנת ליתן לה את הנתונים שביקשה.

העתקי התכתבויות בעניין "הקצאת משאבים בלתי סבירה" וחישוב של שעות עבודה מצ"ב, מסומנים ע/12 עד ע/18.

31. מכל מקום, ביום 25.10.2009 נמחקה העתירה בעקבות בקשת העותרת, ואף נפסקו לה הוצאות בסך של 1,500 ₪. בהחלטתו למתן הוצאות קובע בית המשפט הנכבד, כי אינו מקבל את טענת המשיבים כי השיהוי במתן מענה לבקשת העותרת הוא "שיהוי קל" בלבד. קביעת המועדים על פי החוק לא נעשתה לחינם, קובע בית המשפט והעותרת המתינה למעלה מארבעה חודשים לפני שהגישה את העתירה, כאשר כל אותו הזמן היא שבה ומזכירה את בקשתה בפני הרשות.

העתק בקשה למחיקת העתירה (ללא נספחיה) מצ"ב, מסומן ע/19.

העתק פסק הדין מצ"ב, מסומן ע/20.

העתק בקשה לפסיקת הוצאות (ללא נספחים) מצ"ב, מסומן ע/21.

העתק החלטת בית המשפט למתן הוצאות מצ"ב, מסומן ע/22.

בקשת העותרת לקבלת נתונים לשנה 2008

32. ביום 22.4.2009 שבה העותרת והגישה בקשה חדשה למשיבים לפי חוק חופש המידע והפעם עבור קבלת נתונים בדבר שלילת מעמד מתושבי ירושלים המזרחית בשנת 2008.

העתק הבקשה עבור שנת 2008 מצ"ב, מסומן ע/23.

33. כמו בבקשה בשנה שקדמה לה, גם בקשה זו לא נענתה אלא לאחר שיהוי של כשמונה חודשים ולא לפני שהעותרת נאלצה לשלוח שש תזכורות.

העתק תזכורת מיום 20.10.2009 מצ"ב, מסומן ע/24.

העתק תגובת המשיבים מיום 5.11.2009 מצ"ב, מסומן ע/25.

34. בעקבות תשובה זאת, שלחה העותרת ביום 14.1.2010 בקשה להבהרות נוספות.

העתק הבקשה להבהרה מיום 14.1.2010 מצ"ב, מסומן ע/26.

35. בשיחות חוזרות ונשנות בין הח"מ לבין המשיבה 2, נמסר לח"מ כי הבקשה להבהרה עודנה בטיפול.

העתק תזכורת לבקשה להבהרה מיום 17.8.2010 מצ"ב, מסומן ע/27.

בקשה לייעול המערכת הממוחשבת של המשיבים

36. לאור הקשיים בהם נתקלה העותרת בניסיונותיה לקבל מידע שהיה מצוי בידי המשיבים, ראתה העותרת לנכון לשלוח בנפרד, ביום 29.12.2009, דרישה למשיבים, שעניינה ייעול המערכת הממוחשבת שלהם. בבקשתה התמקדה העותרת במערכת הממוחשבת של המשיבים ובדרך בה ניתן לשדרג את המערכת – על מנת "לייעל את עבודת הלשכה" ואשר "תאפשר לספק מידע מידי גם לפונה האינדיבידואלי".

37. הנה כי כן, מדובר בבקשה לייעול שירות הניתן לציבור, ללא כל קשר ישיר לבקשות העותרת על פי חוק חופש המידע גופא. לפיכך נשלחה הבקשה לייעול המערכת למנהלת הלשכה האזורית למינהל האוכלוסין בירושלים המזרחית, הגב' חגית וייס – ולא לממונה על פי חוק חופש המידע.

העתק של הבקשה מצ"ב, מסומן ע/28.

38. במכתב העותרת מיום 18.3.2010 שנשלח לגב' וייס צוין, כי בשיחה טלפונית ביום 11.1.2010 בין הח"מ לבין הגב' וייס, נמסר לח"מ, כי הבקשה הועברה לטיפולו של הממונה על המחשב במשרד הפנים. בנוסף צוין במכתב, כי בשיחה נוספת בין השתיים מיום 14.3.2010, נמסר לח"מ כי אין ביכולתה של הגב' וייס לתת מענה ראוי לבקשת העותרת וכי על העותרת להתכתב עם הממונה על חוק חופש המידע בעניין.

העתק המכתב מיום 18.3.2010 מצ"ב, מסומן ע/29.

39. לפי הוראת הגב' וייס, העבירה הח"מ את בקשתה לייעול המערכת הממוחשבת לממונה על חוק חופש המידע.

מכתב מיום 21.3.2010 לממונה על חוק חופש המידע מצ"ב, מסומן ע/30.

40. ביום 3.5.2010 התקבל מענהו של הממונה על חוק חופש המידע, לפיו המשיבים מקבלים את המלצות העותרת באשר להוספת אינדקציה מסוימת, הנוגעת לסיבת פקיעת מעמד התושבות למערכת הממחושבת אך דוחים הוספת נתונים אחרים.

העתק מענה המשיבים לדרישת ייעול המערכת הממחושבת מצ"ב, מסומן ע/31.

בקשת העותרת לקבלת נתונים לשנה 2009: השתלשלות האירועים ממועד הגשת הבקשה ועד למחיקת העתירה הראשונה

41. ביום 28.3.2010 נשלחה בשלישית בקשה למשיבים לפי חוק חופש המידע והפעם בדבר שלילת מעמדם של תושבי ירושלים המזרחית בשנת 2009. הבקשה היא בסיסה של עתירה זו.

הבקשה צורפה לעתירה זו כנספח ע/1.

42. לאחר שלא התקבלה כל תשובה מטעם המשיבים, שלחה העותרת ביום 13.5.2010 למשיבה 2 מכתב תזכורת ראשון.

העתק מכתב התזכורת מיום 13.5.2010 מצ"ב, מסומן ע/32.

43. כאמור לעיל, ביום 3.5.2010 הגיב הממונה על חוק חופש המידע לבקשת העותרת לייעול המערכת הממחושבת של המשיבים (ר' סעיף 40). במסגרת בקשתם לסילוק על הסף, טענו המשיבים לראשונה, כי מענה זה היה למעשה סירוב לבקשת העותרת מיום 28.3.2010. וזאת למרות שבמענה אין כל התייחסות ישירה או עקיפה לבקשת העותרת לקבלת הנתונים על פי חוק חופש המידע לשנת 2009, גופא.

44. לא זו אף זו, בשיחות טלפון חוזרות ונשנות בין הממונה על חוק חופש המידע לבין הח"מ (שנערכו בתאריכים 17.5.2010, 26.5.2010 ו-8.7.2010), חזרה הממונה על עמדתה כי הבקשה עודנה בטיפול ולא העלתה כל טענה כי הבקשה כבר נענתה במסגרת מכתבה מיום 3.5.2010.

45. ביום 21.7.2010 שלחה העותרת מכתב תזכורת נוסף לממונה על חוק חופש המידע. במכתבה, הדגישה העותרת כי הימנעות הממונה ממתן תשובה לבקשה נוגדת את הוראות **חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998**. היא גם התייחסה לשלוש השיחות הטלפוניות שנערכו בעניין הבקשה.

העתק מכתב התזכורת הנוסף של העותרת מצ"ב, מסומן ע/33.

46. ביום 17.8.2010 שלחה העותרת **בשלישית** מכתב תזכורת למשיבה 2.

מכתב התזכורת מיום 17.8.2010 צורפה לעתירה זו כנספח ע/27.

47. בחלוף למעלה מארבעה חודשים, שלוש תזכורות ושלוש שיחות טלפוניות בין הח"מ למשיבה 2 ומענה מלשכת המשיבים אין, הגישה העותרת ביום 2.9.2010 עתירה מנהלית לבית המשפט, בגין אי קבלת המידע שביקשה בדבר שלילת מעמד התושבות מתושבי קבע בירושלים המזרחית, בשנת 2009 – עת"ם 4810-09-10 המוקד להגנת הפרט נ' שר הפנים.

העתירה הראשונה צורפה לעתירה זו כנספח ע/2.

48. ביום 26.10.2010 הגישו המשיבים תגובה מקדמית לעתירה ובקשה לסילוקה של העתירה על הסף.

תגובתם המקדמית של המשיבים והבקשה לסילוק על הסף צורפה לעתירה זו כנספח ע/3.

49. ביום 11.11.2010 הגישה העותרת את תגובתה לתגובתם ובקשתם המקדמית של המשיבים. בתגובתה התייחסה העותרת אחת לאחת לכל הטענות שהופנו כלפיה על ידי המשיבים בדבר הסתרת מידע לכאורה כמו גם שיהוי בהגשת העתירה. זאת תוך שימת דגש על כך שהעתירה הוגשה בשל אי קבלת כל מענה מטעם המשיבים לבקשתה על פי חוק חופש המידע מיום 28.3.2010, בדבר נתונים הנוגעים לשלילת מעמד התושבות בשנת 2009.

תגובתה של העותרת צורפה לעתירה זו כנספח ע/4.

50. בתגובתה נימקה העותרת בפרוטרוט מדוע אין מקום לעמדת המשיבים "המערבים מין בשאינו מינו" ומבלבלים בין בקשה על פי חוק חופש המידע לקבלת נתונים לשנת 2009, עליה לא ניתן כל מענה, לבין בקשתה ליעול המערכת הממחושבת של הרשות, עליה ניתן מענה ואינה קשורה לבקשה על פי חוק חופש המידע.

51. ביום 2.12.2010, בשל שביתת פרקליטי המדינה, נערך דיון במעמד צד אחד. במסגרת הדיון העיר בית המשפט לעותרת ובעקבות הערות אלו ביקשה העותרת, כאמור, למחוק את העתירה תוך שמירה על זכויותיה וטענותיה.

פסק הדין צורף לעתירה זו כנספח ע/6.

52. בית המשפט הנכבד הציע עוד, כי העותרת תפנה שוב למשיבים על מנת להגיע לפשרה ולייתר את הצורך לדיון שבנושא.

השתלשלות האירועים ממועד מחיקת העתירה הראשונה ועד הגשת העתירה הנוכחית

53. בעקבות מחיקת העתירה שבה העותרת ופנתה למשיבה 2, ראשית בשיחת טלפון ביום 7.12.2010 ולאחר מכן במכתב ביום 13.12.2010. הן בשיחת הטלפון והן במכתב, עידכנה הח"מ את המשיבה 2 בדבר מחיקת העתירה. בנוסף, ביררה הח"מ במסגרת שיחת הטלפון הנ"ל מה מצב הטיפול בבקשה על פי חוק חופש המידע מתאריך 28.3.2010, כמו גם הטיפול במספר שאלות שנתרו עדיין פתוחות מהבקשה דאשתקד.

העתק פניית הח"מ למשיבה 2 מיום 13.12.2010 מצ"ב, מסומן ע/34.

54. תשובת המשיבה 2 במהלך שיחת הטלפון הייתה כי לבקשה הנוכחית עדיין אין מענה וכי בעניין הבקשה מאתקד, עליה לברר את העניין. במכתבה מיום 19.12.2010 ציינה המשיבה 2 כי הפנייה מיום 13.12.2010 בטיפול.

העתק מכתב הממונה מיום 19.12.2010 מצ"ב, מסומן ע/35.

55. ביום 27.12.2010 – כתשעה חודשים לאחר הגשת הבקשה על פי חוק חופש המידע, חצי שנה לאחר מענה המשיבים לבקשתה הנפרדת של העותרת בדבר ייעול המערכת הממוחשבת שבידיהם, ולאחר שלושה מכתבי תזכורת ושלוש שיחות טלפוניות בין המשיבה לב"כ העותרת – מודיעה לראשונה המשיבה לעותרת, במכתב מיום 27.12.2010, כי מענה לבקשתה על פי חוק חופש המידע מיום 28.3.2010 ניתן לה למעשה ביום 3.5.2010. באם מעוניינת העותרת במידע אחר, הרי שהמשיבה 2 מפנה אותה לתשלום אגרה ולהפניית בקשה חדשה.

העתק מכתב הממונה מיום 27.12.2010 מצ"ב, מסומן ע/36.

הפנייה על פי חוק חופש המידע מעולם לא נענתה

56. העותרת קובלת על כך כי המשיבים ממשיכים וטוענים כי במכתבם מיום 3.5.2010 ענו לבקשתה על פי חוק חופש המידע מתאריך 28.3.2010. העותרת טוענת כי בקשתה על פי חוק חופש המידע מיום 28.3.2010 לא נענתה עד עצם היום הזה וקובעת כי ניתן לבדוק טענה זו בפשטות.

57. קריאה פשוטה ושטחית של מענה המשיבים לעותרת מיום 3.5.2010, לצד קריאת שתי בקשותיה של העותרת, הן זו מיום 29.12.2009 – בקשה לייעול – והן זו מיום 28.3.2010 – הבקשה על פי חוק חופש המידע, תספיק על מנת לענות בחיוב על טענות העותרת, כי מענה המשיבים מיום 3.5.2010 הוא מענה לבקשתה לייעול המערכת ואינו כולל כל מענה כלל ועיקר, לא במישרין ולא בעקיפין, לבקשתה על פי חוק חופש המידע מיום 28.3.2010.

58. במענה המשיבים מיום 3.5.2010 ניתן מענה רק לדרישת העותרת לייעול המערכת. התשובה היא ברורה. המשיבים מקבלים את הצעתה לייעול המערכת בעניין מסוים ודוחים את הצעותיה בדבר שדרוג המערכת בעניינים אחרים. משכך, לא ברור היאך יכולים המשיבים לשוב ולטעון, כי המענה שבנדון מהווה מענה לקבלת נתונים. לישנא אחרינא: מענה בו מודיעים המשיבים כי הם מתנגדים לייעול המערכת הממוחשבת בנושאים השונים שהוצעו על ידי העותרת – ייעול שהיה משפר ומזרז את הטיפול בבקשותיה על פי חוק חופש המידע – אינו פוטר אותם ממענה לבקשה לקבלת הנתונים גופא. עוד לישנא אחרינא: העותרת מעולם לא קיבלה תשובה לחיוב או לשלילה בדבר בקשתה מיום 28.3.2010.

59. העותרת טוען, כמו כן, כי המשיבים מודעים לכך כי המענה מיום 3.5.2010 הוא מענה לבקשה מיום 29.12.2009 ולא לבקשה על פי חוק חופש המידע מיום 28.3.2010. מכל מקום, התנהלות

המשיבים בטיפול בבקשתה על פי חוק חופש המידע לקויה ואינה ראויה. שהרי גם אם יש מן האמת בדברי המשיבה במכתבה מיום 27.12.2010, לפיו ניתן מענה לבקשת העותרת מיום 28.3.2010 בתשובתה מיום 3.5.2010 – עניין אותו מכחישה העותרת בתוקף – נשאלת השאלה, מדוע אין לעניין כל תימוכין בכל בשיחות הטלפון וחליפת המכתבים שנערכו בינה לבין ב"כ העותרת ממועד הגשת הבקשה ועד מועד הדיון בעתירה שנמחקה. מדוע בוששה המשיבה עם תשובתה זו עד להגשת עתירה.

הטיעון המשפטי

זכות הציבור לדעת ולקבל מידע מרשות ציבורית

60. חופש המידע הוא עקרון מרכזי במדינה דמוקרטית, המהווה מקור ראשון במעלה לפיקוח על רשויות השלטון והגנה על זכויות האדם.

תכליתו של חוק חופש המידע לאפשר שקיפות על פעולותיה של הרשות הציבורית ולאפשר יכולת בקרה מושכלת של תפקודה. "נגישות רבה יותר למידע תסייע לקידום של ערכים חברתיים ובהם שוויון, שלטון החוק וכיבוד זכויות האדם, ותאפשר גם בקרה טובה יותר של הציבור על מעשי השלטון". (הצעת חוק חופש המידע, התשנ"ו-1996). עת"ם (י-ם) 717/02 הרב עו"ד אורי רגב נ' יד ושם, תק-מח 32002(3), 6893, עמ' 6896.

61. בעע"ם 9135/03 המועצה להשכלה גבוהה נ' הוצאת עיתון הארץ, תק-על 12006(1), 697, עמ' 704, נאמר כי:

נאמן לתכליות אותן מיועד חוק חופש המידע להגשים, פותח החוק בסעיף 1 בהצהרה כללית ורחבה על דבר קיומה של הזכות לקבלת מידע מרשויות הציבור בקובעו: לכל אזרח ישראלי או תושב הזכות לקבל מידע מרשות ציבורית בהתאם להוראות חוק זה. בספרו "הזכות לדעת באור חוק חופש המידע" מציין פרופ' סגל כי סעיף זה הוא "סעיף המפתח, שעליו נשען החוק כולו. הוא מהווה את 'אבן השתייה' שעליה נשענת הזכות החוקית לקבל מידע מרשות ציבורית" (ראו סגל, הזכות לדעת באור חוק חופש המידע, 97).

62. העותרת מבקשת מתן מידע שיש לו השלכה ישירה על זכויותיהם של תושבי ישראל, ובראשן הזכות הבסיסית למעמד מוסדר במדינה. אמנם, חוק חופש המידע מאפשר לרשות הציבורית לדחות בקשה לקבלת מידע. עם זאת, מדובר בעילות ספציפיות, אשר (לפחות, על פניו) אינן מתקיימות בענייננו (ראו סעיפים 8 ו-9 לחוק). המשיבים גם לא טענו כי על הבקשה לקבלת המידע להידחות (כידוע, העותרת לא קיבלה כל התייחסות עניינית לבקשתה). אשר על כן,

העותרת שומרת לעצמה את הזכות להתייחס לכל טענה שתועלה לראשונה, אם תועלה, על ידי המשיבים, לאחר הגשת עתירה זו.

התנהלות משרד הפנים מהווה הפרה בוטה ומתמשכת של החוק

63. התנהלות משרד הפנים בענייננו מהווה הפרה בוטה ומתמשכת של החוק. כידוע, החוק מחייב את הרשות להודיע למבקש ללא דיחוי, ולכל היותר תוך תקופה של 30 יום, על החלטתה בבקשתו. המשיבים לא עמדו בחובתם זו. הרשות יכולה להאריך תקופה זו בשלושים יום נוספים **מטעמים מנומקים** (סעיף 7(ב) לחוק). המשיבים לא האריכו את התקופה בהתאם להוראה זו. סעיף 7(ג) לחוק קובע כי "ראש הרשות הציבורית רשאי להאריך, הארכה נוספת, את התקופה האמורה בסעיף קטן (ב), בהחלטה מנומקת אשר תישלח למבקש תוך התקופה האמורה, אם בשל היקפו או מורכבותו של המידע המבוקש יש צורך להאריך את התקופה; ההארכה הנוספת לא תעלה על התקופה המתחייבת מהטעמים האמורים, ובכל מקרה לא תעלה על 60 ימים". גם זאת לא עשו המשיבים. וגם אילו היו המשיבים מנצלים את האפשרויות שמקנה להם החוק להארכת המועד, הרי שגם התקופה המרבית שהחוק מאפשר חלפה עברה לה.

64. בהחלטת כב' השופט סולברג למתן הוצאות בעת"ם 8476/08 (עתירת אי מענה לבקשת העותרת לקבלת נתונים בדבר שלילת תושבות מתושבי קבע בירושלים המזרחית בשנים 2007-2006), נקבע בין היתר כי:

... אינני מקבל את טענת המשיבים כי השיהוי במתן המענה לדרישת העותר לקבלת מידע מלכתחילה הוא שיהוי קל. קביעת המועדים על פי החוק לא נעשתה לשווא ונועדה להבטיח מצב שבו מבקש המידע והרשות אשר בידיה נמצא המידע לא יצטרכו לבוא לפיתחו של בית המשפט על מנת לדון בסוגיית המועדים. העותר לא הזדרז בהגשת עתירתו, והמתין למעלה מארבעה חודשים לאחר פנייתו הראשונה עד שנאלץ לפנות לבית המשפט. (הדגשה הוספה – ל.ב.).

ההחלטה צורפה לעתירה זו כנספח ע/22.

65. בהחלטת ביניים בעת"ם (ת"א-יפו) 16439-02-10 המוקד להגנת הפרט נ' מתאם פעולות הממשלה בשטחים, הטיילה כב' השופטת ד"ר אגמון-גוון הוצאות בסך של 35,000 ₪ על המדינה, בין היתר, בגין הפרת מגבלות הזמן של החוק. השופטת קבעה כי:

יש שלב שבו האיחורים והזלזול בחוק ובהחלטות ביהמ"ש אינם בעיה מנהלית עוד. יש תחושה כי המשיבים לא הפנימו את הוראות החוק. לא יתכן כי לא תהא כל התייחסות במשל למעלה מחצי שנה לבקשה למידע כאשר החוק קובע מגבלה של 30 יום. לא יתכן כי

נדרשות עתירות לא בכדי לתקוף את החלטת הרשות אלא בכדי לקבל החלטה שכזו. (הדגשה הוספה – ל.ב.).

העתק ההחלטה מיום 20.6.2010 מצ"ב, מסומן ע/37.

66. הבקשה נשוא העתירה הוגשה עוד ביום 28.3.2010. כיום, בחלוף להם למעלה מאחד עשר חודשים תמימים ממועד הגשת הבקשה, עדיין עומדים המשיבים במריים ומסרבים ליתן מענה ענייני לבקשה שעומדת גם כיום כאבן שאין לה הופכין. וכאילו לא די בכך, מגדילים המשיבים לעשות בסרבם לענות לבקשה, בתואנה כי זו כבר נענתה על ידם במאי דאשתקד.

לאור כל האמור, מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבים להשיב לבקשת העותרת ולמסור לידיה את המידע המבוקש במלואו. כמו כן מתבקש בית המשפט להשית על המשיבים את הוצאות העותרת ושכ"ט עו"ד.

ליאורה בכור, עו"ד

ב"כ העותרת

ירושלים, 13 פברואר 2011

[ת.ש. 66676]